

“La muntanya va ser la meva evasió durant el franquisme”

El món de l'excursionisme ha donat personalitats que potser no s'han distingit per les seves gestes alpinístiques, però que sí han contribuït a la promoció i divulgació de la muntanya. Aquest és el cas de Josep Milà. El seu currículum forma part de la història muntanyenca de les comarques del Penedès i fins no fa massa anys es parlava de "l'escola Milà" fent referència al bon grapat d'excursionistes que han conegut la muntanya de la mà d'aquest vilafranquí de 82 anys.

Desgranar la trajectòria d'en Josep Milà ens apropa a una de les etapes més dures i fosques de l'excursionisme, la que coincideix amb els anys de postguerra. Com diu ell: “Em vaig enamorar de la muntanya en una guerra, però no vaig poder gaudir-la fins que va arribar la pau, i a mitges, perquè vaig estar perseguit”. A més de les penúries econòmiques, Milà va haver d'afrontar la repressió franquista. I a causa d'expressar el seu catalanisme, el van expulsar dels esports de muntanya: “*Se ha resuelto imponer a Vd. la sanción de separarle de nuestro deporte (el muntanyisme) (...), con carácter perpetuo y prohibición de ingresar en cualquier otra entidad montañera indefinidamente*”. Però no va deixar mai de practicar l'excursionisme, primer pel

Penedès, després pels Pirineus i els Alps. Va promoure la recuperació de camins i fonts, va equipar algunes ferrades al Montsant i Montserrat, i durant molt temps la seva llar va funcionar com a entitat excursionista. Per tot això, el 1961 rebia el premi al millor esportista del Penedès per les ascensions al Mont Blanc i al Cerví, i l'any 1992 el de Forjador de la història olímpica de Catalunya. Tot això és mostra de la immensa vitalitat d'aquest vilafranquí, la mateixa que als 70 anys li va permetre coronar el Kilimanjaro.

-Sens dubte la guerra civil ha marcat la seva vida. Quina va ser la seva experiència en aquell conflicte bèl·lic?

-La guerra civil va esclatar quan jo tenia 14 anys. Em va contagiar l'ambient revolucionari que es respirava i als 16 anys em feia voluntari. Ja m'havia escapat un cop al front, però em van tornar a casa per ser menor. Finalment el pare em va donar permís per incorporar-me a un destacament d'intendència després d'assegurar-se que no anés amb un fusell -l'únic que volia és que no matés a ningú-. Em van enviar al front a fer transports d'avituallament cap a la vall Ferrera, després que els feixistes ocupessin Tremp. La nostra missió consistia a subministrar queviures i municions durant l'hivern en àrees que havien quedat aïllades.

-Quin record guarda d'aquella etapa de la seva vida?

-He de reconèixer que vaig gaudir molt aquells temps, però suposo que és perquè estic predisposat des de petit a l'aventura, com el meu pare. El front era molt inestable i els colls que creuàvem estaven batuts pels obusos. Però a mi m'agradava tant que a penes descansava. A més, amb la guerra se'm va despertar l'atracció per la muntanya. Les nostres missions consistien a saltar cap a Alins, a la vall Ferrera, des de la Farga de Moles, on estàvem apostats al peu del pic Salòria (treu un mapa de la zona i amb el dit va resseguint els indrets que cita). Contemplar cada dia aquell pic em produïa molta emoció, una experiència que no havia sentit mai abans. Jo tenia moltes ganes de pujar-lo, però en aquelles circumstàncies no podia ser. Els companys em deien que si m'allunyava de la ruta em podien considerar desertor. Però, sens dubte, el Salòria és l'origen de la meva passió per la muntanya.

-Acaba la guerra, passa a França i el tanquen en un camp de refugiats. Què sent quan retorna a Vilafranca?

-La postguerra va ser la part més dolenta de la meua vida, pitjor que la guerra i el camp de concentració. Vaig arribar com un vençut i em semblava que jo era el responsable d'haver perdut la guerra. A més, els primers anys havia de suportar les concentracions falangistes dels diumenges al centre de Vilafranca. Aleshores ens vam reunir amb altres represaliats i anàvem per les muntanyes del voltant, com el Pujol de l'Àliga, per fugir d'aquest ambient. La muntanya va ser la meua evasió durant el franquisme. Em va permetre conèixer tots els cims del Penedès i alimentar el gust per l'excursionisme.

-I així neix la Joventut Excursionista Vilafranquina.

-Vam fundar la JEV després de la guerra. Hi destacàvem un grup a qui se'ns coneixia com “els ferotges” perquè fèiem coses que ningú havia fet. Vam ser els primers del Penedès a anar a l'Aneto, l'any 1949. Ho vaig organitzar després de llegir una ressenya en un antic butlletí i vam trigar 2 dies a arribar a Benasc.

“Tot i els 20 anys de democràcia, representa que encara faig muntanya de manera il·legal, mai he estat indultat”

Document lliurat a Josep Milà on se'l sancionava per la pràctica del muntanyisme.

La Renclusa estava tancada i no vam trobar-hi ningú. Recordo que vaig fer cim amb albarques, corrent sobre la neu i parant-me només quan tenia alguna pedra on aturar-me. Però als de la Falange no els agradava que els féssim la competència i ens van tancar el centre. I a tornar a començar de zero.

-I patiu la repressió fent muntanya.

-Després de l'Aneto se m'obren tot els Pirineus davant meu. Vaig tenir la sort de fer-me amic d'en Josep Llaudó, l'any 1949, i aquell juliol ja vam sortir plegats pels Pirineus. Vam fer 17 cims i a cada un d'ells vam deixar targetons amb frases com "Dolça Catalunya" o estrofes dels Segadors.

Durant l'ascensió a l'Encantat Petit, 1966

Jo era catalanista, però ell em doblava. El problema va ser quan ens les vam veure amb un grup de falangistes, i si no hagués estat per un guàrdia civil, ens maten. Ens van tancar a l'església de Balaguer i després de declarar ens van deixar en llibertat provisional en espera de judici.

-Què li va suposar aquella detenció?

-Això va succeir l'any 1949, però abans de sortir la sentència ja em van treure "a perpetuidad del deporte de montaña". Com llavors encara hi havia els maquis, t'havien de concedir un salconduit per anar a la muntanya. Ja no me'n van concedir cap més, a part d'haver-me de presentar a la guàrdia

civil cada setmana durant 2 anys. Van ser molts anys de practicar muntanya amb la por al cos per si m'agafaven. Recordo que amb en Llaudó vam anar al Salòria i ens vam creuar amb una patrulla militar, i com que anàvem indocumentats vam haver de fugir i saltar cap a Andorra, on ells no podien entrar.

-Què va ser més dur durant aquells anys: la probresa, la repressió...?

-El més dur va ser tota aquella opressió. Era com si no et deixessin respirar, com si volguessin acabar amb nosaltres, quan no érem perillosos. A més, senties que a tal l'han executat per això, a un altre l'han tancat per allò... Mira si vaig agafar por que quan vaig veure un anunci de l'ambaixada boliviana buscant pagesos per repoblar el seu altiplà m'hi vaig presentar, però com que m'havia de pagar el transport, unes 10.000 ptes., i jo no les tenia...

-Tot i la prohibició, vostè continua fent muntanya, i fins i tot als Alps.

-Va ser en Llaudó qui proposà anar al Mont Blanc l'any 1960. Però necessitàvem passaport. Vaig tenir sort de tenir una coneguda treballant a la policia de Barcelona. Sense ella no hauria pogut sortir a l'estranger perquè el primer que miraven per fer-te'l eren els antecedents.

-I allà va patir d'hipotèrmia per la manca de mitjans i per anar mal equipat.

-Amb la hipotèrmia del Mont Blanc vaig aprendre que havia d'anar més preparat. No m'imaginava que de 3.400 m a 4.800 m hi hagués tanta diferència. Hi vaig anar

estrenant només unes xiruques, i hi vaig pujar. Encara recordo, però, com al refugi dels Grands Mulets, mentre em treia les xiruques glaçades, en Llaudó em va dir: - Aquests guies parlen de tu. -I què diuen? - Doncs que per culpa d'imbècils com tu ells s'han de jugar la vida-. I tenien tota la raó, però en aquella època anava molt just.

-Què li han suposat els reconeixements obtinguts per la seva dedicació excursionista?

-La muntanya ha estat la satisfacció més gran de la meua vida, però aquesta mena de popularitat no me la imaginava mai. I més quan moltes coses les vaig haver de fer d'amagat. Quan la Generalitat em va donar la medalla em vaig recordar de les paraules de l'advocat Oriol Maluquer, que em defensava l'any 1949: "per allò que avui us han condemnat un dia us poden fer un monument" (Josep Milà acaba aquestes paraules amb la veu trencada).

-Què li sorprèn més de l'evolució de la muntanya i de l'excursionisme?

- Moltes coses han canviat. Avui la gent fa coses que les hauria de rumiar més. S'hauria de conèixer més íntimament la muntanya. Jo vaig començar a poc a poc. Avui, en canvi, és com si se saltessin esglaons i, malgrat el bon material que es porta, no es pot assimilar tot el que es troba. Per moltes conferències, bon material, etc., la pràctica és el que més compta a la muntanya.

-Com se sent quan retorna a llocs dels Pirineus?

-La veritat és que ara no m'hi sento gaire còmode. Arreu hi ha restriccions, cadenes i rètols que t'ho prohibeixen tot. Encara que als meus temps fèiem foc, sabíem com i on fer-lo. El foc era vida. També paràvem tendes, però respectant els llocs.

Abans d'acomiarar-nos Josep Milà em confessa que mai ha estat indultat i que tot i els 20 anys de democràcia, representa que encara fa muntanya de manera il·legal.

AGUSTÍ ESTRUGA

flaix...

JOSEP MILÀ ATSET (Vilafranca del Penedès, 1921)

Paqès, muntanyenc i viatger

- Soci fundador de la Joventut Excursionista Vilafranquina.
- Impulsor de l'excursionisme al Penedès. Nombroses ascensions als Pirineus, Alps i la resta dels 5 continents.
- 1961. Millor esportista vilafranquí per les ascensions al Mont Blanc i al Cerví.
- 1989. Medalla Forjador de la Història esportiva de Catalunya.
- 1991. Ascensió al Kilimanjaro.
- Viatges a més de 150 països dels 5 continents.